

je tomu z hlediska obyvatele sousedního státu. Tomu také nasvědčuje zařazení chronologického přehledu událostí sledovaných let v německo-amerických vztazích do příloh. Naopak z hlediska „evropského čtenáře“ je asi nejpřínosnější částí knihy čtvrtá kapitola (Clash of Strategic Cultures), kde Szabo popisuje rozdíly ve „strategických kulturách“ USA a SRN spolu s výkladem o republikánských koncepcích zahraniční politiky a německého konceptu civilní mocnosti. Zajímavé je mj. i vysledování zásadních antagonismů v uspořádání a charakteru státu Izrael (nacionální, unilaterální, role armády, náboženství, „krev a půda“) a SRN (postnacionální, multilaterální, decentralizace, otevřená státnost, nábožensky i národnostně liberální) či kumulace významných událostí pro Opferdebatte právě ve volebním roce 2002.

Jak hodnotit Szaboovy Parting Ways ze současného hlediska? Jako dobrou ilustraci rychlého rozkladu dosud neotřesitelného německo-amerického vztahu a jako popis nezdaru, z něhož je možno si vzít poučení na obou stranách Atlantiku. Současná politika SRN je již s Amerikou do značné míry opět na jedné lodi; to však – vzhledem k dlouhodobým faktorům a trendům, které autor jmenoval – nemusí trvat věčně. Škoda jen, že se autor nepokusil o lepší strukturování své analýzy. Jeho analýza tak v mnoha ohledech připomíná spíše texty publicistického charakteru, jejichž životnost až na výjimky nebývá dlouhá.

Pavel Bobek

Ivo Šlosarčík, **Politický a právní rámec evropské integrace**. 3., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 452 s. ISBN 978-80-7357-471-0

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že k problematike európskej integrácie existuje len obmedzené množstvo domácich (českých, resp. slovenských) publikácií, ktoré by svojím obsahom, zameraním a šírkou záberu smerovali k študentskej univerzitnej komunite. V tomto kontexte je publikácia Politický a právní rámec evropské integrace, ktorá má byť určená „pre potreby kurzov európskej integrácie a európskeho práva prednášaných na akademickej pôde“ (s. 13), vítaná. Kniha má teda ambíciu byť uceleným prehľadom a stručnou analýzou kľúčových tém európskej integrácie pre študentov. Či túto ambíciu napĺňa, je otázka hodná bližšieho preskúmania.

Je dôležité pripomenúť, že sa jedná o tretie, aktualizované vydanie. Podľa kontextu obdobia, v ktorom vyšla (rok 2010), je viac než pravdepodobné, že publikácia o európskej integrácii sa v tomto období bude zaoberať najmä Lisabonskou zmlouvou a zmenami plynúcimi z jej vstupu do platnosti. Autor tento fakt pomenúva už na začiatku úvodu. Dozvedáme sa, že pôvodný text bol prepracovaný a doplnený o úpravy rámca integrácie podľa Lisabonskej zmluvy. Prvá časť knihy sa venuje samotnej Európskej únii, jej inštitúciám, právnemu rámcu, súdnemu systému a časť uzatvára zaujímavá kapitola o konkrétnom prístupe vybraných členských štátov k EÚ. Druhá časť sa venuje štyrom kľúčovým prvkom ekonomickej integrácie – voľnému pohybu osôb, tovarov, služieb a kapitálu, časť uzatvára kapitola o ochrane hospodárskej súťaže v EÚ. V tretej časti sa kniha venuje niektorým sektorovým politikám EÚ – mediálnej, bezpečnostnej a publikáciu uzatvára kapitola o vonkajších aktivitách EÚ.

Autor výstižne začína predstavením často máajúcej terminológie procesov európskej integrácie. Pri tejto príležitosti sa dozvedáme aj jej stručný vývoj a stretávame sa aj s prvou koncepciou zmenou plynúcou z Lisabonskej zmluvy. Doterajší pilierový systém Únie s rozličným právnym rámcom pre každý z troch pilierov nahradzuje bezpilierová štruktúra. Nakoľko si vnútorný právny rámec jednotlivých oblastí spolupráce zachováva isté špecifiká, rozlišuje autor „komunitárne“ právo, pre bývalý prvý pilier, teda Európske spoločenstvo, a „unijné“ právo, teda bývalý II. a III. pilier, pre zdôraznenie kľúčových rozdielov v týchto právnych systémoch. Tento spôsob, hoci už nie je úplne právne čistý, je výstižný a nepochybne uľahčí pochopenie. Úvod zakončuje možno až príliš rýchly prehľad troch stupňov právomocí Únie – výlučnej, zdieľanej a podpornej.

Časti venujúcej sa inštitúciám EÚ možno niečo vytknúť len ťažko. Je výstižná, vhodne prehľadnými tabuľkami ilustrovaná, odkazuje na reálny politický vývoj (menovanie Barrosovej komisie v roku 2004) a venuje sa všetkým kľúčovým inštitúciám z hľadiska ich zloženia, formálneho i neformálneho jednania, či právomocí. Mierne neprehľadne a rozporne pôsobia niektoré pasáže kvôli zvolenému spôsobu zapracovania zmien právneho rámca Únie podľa Lisabonskej zmluvy. V samotnom texte sa autor zaoberá skôr predlisabonským režimom a zmeny sú popísané až dodatočne, za príslušným oddielom v samostatnom rámci. V texte je na to upozornené a tento spôsob nepochybne výstižne demonštruje odlišnosti, no mierne sťažuje orientáciu v aktuálnom právnom usporiadaní. V texte sa tak dočítame, že komisia má právomoc žalovať členský štát výhradne v rámci prvého piliera, v rámciku o niekoľko strán ďalej však nájdeme informáciu, že komisia má po novom túto právomoc aj pri porušení pravidiel členskými štátmi v rámci bývalého tretieho piliera.

Kapitoly o právnom a súdnom systéme Únie, z hľadiska ich prepracovanosti, jasne ukazujú, že v tejto oblasti je autor odborne doma. Sú do detailov prepracované, dopĺňané judikátmi súdnych orgánov, či výstupmi inštitúcií EÚ, aj menej známymi. Prípadové štúdie taktiež napomôžu lepšiemu pochopeniu teoreticky vysvetlenej látky. Abstraktný a nesmierne zložitý proces vytvárania sekundárnych noriem je tak ilustrovaný prípadovou štúdiou o prijímaní tzv. čokoládovej smernice (návrh v roku 1996, prijatie v roku 2000). Časť venujúca sa súdnemu systému potom ilustruje na známom prípade Skoma-Lux konanie o predbežnej otázke. Pri analýze správania členských štátov v Únii si autor vybral ilustratívne štáty z hľadiska ich prístupu k právu EÚ, či k spôsobu jeho zapracovania do domácej legislatívy – Nemecko, Francúzsko, Írsko a ČR. Tento bezpochyby legitímny výber by však možno mohol byť doplnený analýzou prístupu ďalších krajín. Niektoré škandinávské krajiny (dánske výnimky, či postoje dánskych autonómnych oblastí), či Veľká Británia (výnimka z Hospodárskej a menovej únie), majúce do veľkej miery špecifický prístup, by mohli predstavený kolorit vhodne doplniť.

Nasledujúce časti o „veľkej štvorke“ volných pohybov, či justičnej spolupráci sú výstižné, dobre uchopiteľné. Pri súdnej spolupráci je opäť badať špecializáciu autora na túto oblasť. Zahraničné aktivity EÚ sú z pohľadu ich perspektívneho rozvíjania (najmä v súvislosti s novým postom Vysokého predstaviteľa EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a s Európskou službou pre vonkajšiu činnosť, zavedenými Lisabonskou zmluvou) pre študentov veľmi zaujímavou a perspektívnou oblasťou. Príslušná kapitola sa však opäť limituje

skôr na právne ako na politické aspekty. Dozvedáme sa tak o právomoci Rady EÚ uzatvárať medzinárodné zmluvy, o role Európskeho parlamentu pri perspektívnom pristúpení EÚ k Európskemu dohovoru o ľudských právach, či o výlučnej právomoci EÚ jednať v rámci Svetovej obchodnej organizácie o zmluvách regulujúcich svetový obchod s tovarmi. Spomenuté sú niektoré rámce spolupráce s tretími krajinami (Východné partnerstvo), či európske bezpečnostné misie v zahraničí (EULEX v Kosove). Úplne však absentuje napríklad úloha EÚ v G20, bilaterálne vzťahy EÚ-USA, či úloha EÚ v rokovaníach o Blízkom Východe.

Celkovo sa dá povedať, že kniha je kvalitne prepracovaná, obsahuje množstvo podnetov na ďalšie štúdium, v podobe citovaných kníh a judikátov, či rozhodnutí. Pozitívne môže byť hodnotený aj vecný register na konci. Porovnávací tabuľka číslovaní článkov zriaďovacích zmlúv pred prijatím a po prijatí Lisabonskej zmluvy v závere však je, skôr ako pre študentov, pre právnických „fajnšmekerov“. Obsahovo sa publikácia venuje viac právnemu ako politickému rámcu, no napriek tomu ju možno ako študijnú pomôcku pre študentov určite odporučiť.

Tomáš Juhás